

Маковецька І.М., к.е.н., доцент
Коровін В.О., аспірант
Ставринов М.Р., магістр
Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Стаття присвячена аналізу економічної ефективності діяльності підприємства та її підвищенню за рахунок удосконаленню системи управління персоналом. У статті досліджено сутність поняття «економічна ефективність». Встановлено, що під ефективністю слід розуміти інтегровану економічну категорію, яка відображає виробничі відносини на підприємстві з врахуванням затрат на персонал та на отримання кінцевого позитивного результату. Описані ключові моменти економічної ефективності на підприємстві, які в сучасних ринкових умовах ставлять перед суб'єктами господарювання проблеми по їх вдосконаленню до нових реалій сьогодення. Розглянуто, що індикатором економічної ефективності підприємства є прибуток, який залишається позитивним результатом для розвитку бізнесу. Наведено заходи по підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства за рахунок удосконалення системи управління персоналом, які будуть доречними на довгострокову перспективу конкретних економічних явищ та процесів.

Ключові слова: економічна ефективність, показники, підприємство, управління, персонал, прибуток.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції інтернаціоналізації та глобалізації умов на ринку, розширення міжнародної виробничої кооперації спричиняють загострення проблеми зростання таких витрат, що обумовлено не тільки фактором розширення товарообігу, а й переважаністю системи управління, що знижує якість проведення управлінських процедур і збільшує кількість помилок, що допускаються навіть керівниками. У цьому зв'язку необхідною умовою сталого функціонування підприємств, розвитку їх зв'язків є підвищення економічної ефективності діяльності підприємства за рахунок скорочення витрат на проведення різного роду заходів. Тому постає питання про загальну оцінку економічної ефективності підприємства та його фінансового стану, що є важливим та завершальним етапом комплексного економічного аналізу підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблематики економічної ефективності діяльності підприємства присвячені праці багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Проблемам економічної ефективності присвячено праці таких вчених, як: Андрійчук В. Г., Герасимчук В. Г., Воронін О.І., Мочерний С. В., Покропивний С. Ф., Швиданенко Г. О., Фандель Г., Друкер П., Кене Ф., Петті В. Однак підходи цих авторів щодо сутності, критеріїв та обґрунтування системи показників ефективності суттєво відрізняються.

Метою статті є розкриття сутності економічної ефективності та визначення основних її моментів для функціонування діяльності підприємства та підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства за рахунок удосконалення системи управління персоналом.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується глибокими кризовими явищами та спадом виробництва на вітчизняних промислових підприємствах. Тому в сучасних умовах господарювання питання дослідження рівня ефективності роботи та зростання успішності економіко-фінансової діяльності набуває особливо важливого значення для всіх ланок господарської системи.

В управлінській науці ефективною вважається діяльність, що повністю або частково вирішує поставлене завдання, дає очікуваний результат, забезпечуючи його досягнення шляхом оптимального використання наявних ресурсів. У першому випадку мається на увазі зовнішня ефективність (чи вигідність), тоді як у другий випадок – внутрішня ефективність (чи економічність). Остання характеризує співвідношення результату із величиною витрат. Однак на практиці буває важливим не те, у скільки разів результат перевищує витрати, а те, наскільки результат є цінним і значущим. Тому в якості основного завдання в рамках кадрового менеджменту слід розглядати не скорочення витрат на персонал як підвищення ефективності управління персоналом, а їх довгострокове планування та інвестування в розвиток людського капіталу з метою максимізації результату і збільшення його значущості та цінності для підприємства.

Слід розрізняти ефективність як економічну категорію та поняття «економічна ефективність». Якщо економічна ефективність відбиває виробничо-господарську результативність, ефективність як економічна категорія показує ефективність всієї сукупності процесу громадського виробництва [4].

Таким чином, економічна ефективність стає практичним інструментом, який служить цільовим орієнтиром для управлінця та спрямовує його роботу в русло раціональності, необхідності, обґрунтованості та виправданості. Іншими словами, вона визначає інтенсивність та успішність інноваційного розвитку та вдосконалення підприємства.

Для оцінки ефективності управлінської діяльності підприємства використовуються як абсолютна (маса прибутку), так і відносні (ступінь реалізації мети; потреби та їх задоволення; співвідношення отриманого результату та ресурсів, витрачених на його отримання; економічного ефекту та витрат) величини.

На рисунку 1 показано чим характеризується економічна ефективність на підприємстві.

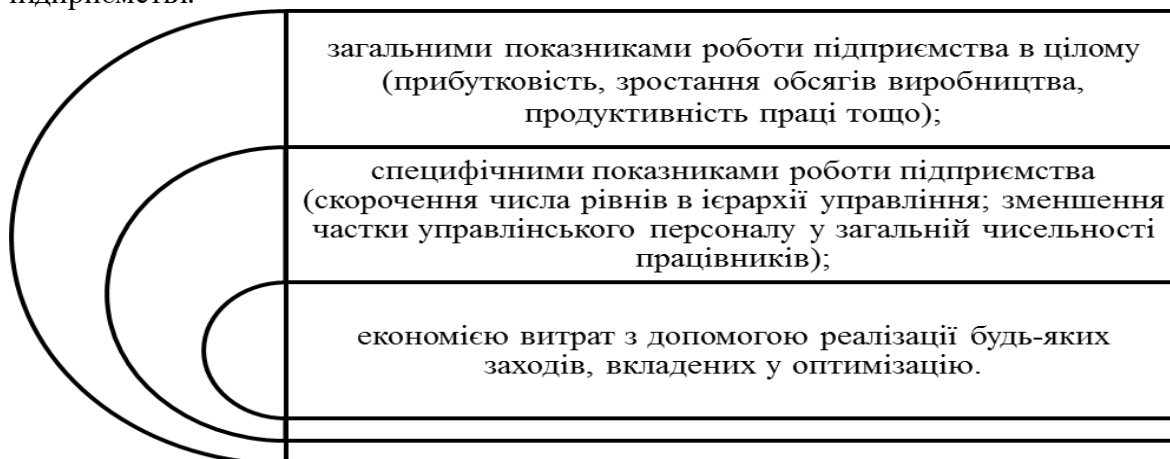

Рис. 1. Ключові моменти економічної ефективності на підприємстві

Джерело: [3, 5].

Економічна ефективність окреслюється ефективність коштів, вкладених у конкретну економічну діяльність, і оцінюється з погляду економічних результатів цієї діяльності. З наведених визначень можна дійти невтішного висновку, що у основі економічної ефективності лежить інтенсифікація використання фінансових і виробничих результатів. Інтенсифікація виступає причиною, а ефективність – проявом, тобто наслідком.

Основним індикатором економічної ефективності підприємства є прибуток. Наприклад, підвищення прибутку, що досягається за рахунок зниження витрат, говорить про зростання ефективності діяльності підприємства. Аналіз ефективності проводиться на підставі даних звітності попередніх періодів.

Для прийняття оптимальних та обґрунтованих управлінських рішень у галузі підвищення економічної ефективності діяльності підприємства важливо провести класифікацію факторів, що впливають на її динаміку, що дозволить виявити «вагу» та пріоритетність кожного з них.

Оцінка економічної ефективності діяльності служби управління персоналом - це непросте завдання, багато в чому через відсутність чіткої, адаптованої до російських умов методики оцінки. На сьогоднішній день не існує також єдиної методики аналізу ефективності системи оцінки персоналу, тому пропонуємо розглянути основні підходи для того, щоб можна було систематизувати дані, які отримуються при оцінці персоналу, та визначити найбільш показові для аналізу ефективності системи оцінки.

Для підвищення економічної ефективності діяльності підприємства необхідно використовувати додаткові витрати на розширення ринків збуту своєї продукції, диверсифікованість виробництва, маркетинг, випуск нових видів продукції. При цьому приріст результату має бути більшим за приріст ресурсів, що забезпечить підвищення ефективності [2, с. 217].

Для того, щоб підвищити економічну ефективність за рахунок вдосконалення управління персоналом на підприємстві потрібно сформулювати такі вимоги:

- 1) підвищення умінь у кадрів управління за напрямками: проектування; активності; здібності до навчання, зокрема управлінським навичкам;
- 2) розвиток служби управління кадрами для підприємства у частині добору кадрів;
- 3) підвищення ефективності розміщення кадрів та участі в цьому процесі служби управління персоналом;
- 4) підвищення рівня психологічного середовища як чинника закріплення працівників;
- 5) формування системи професійного навчання персоналу.

Підвищення економічної ефективності будь-якого суб'єкта господарювання відіграє визначну роль у його діяльності, тому існує потреба постійного контролю та пошуку шляхів її зростання [6, с. 175].

Отже, з вище описаного нами, ми може зробити висновок, що запропоновані заходи щодо вдосконалення ефективності управління персоналом на підприємстві можуть бути втіленими, якщо підприємство буде їх додержуватися (рисунок 2).

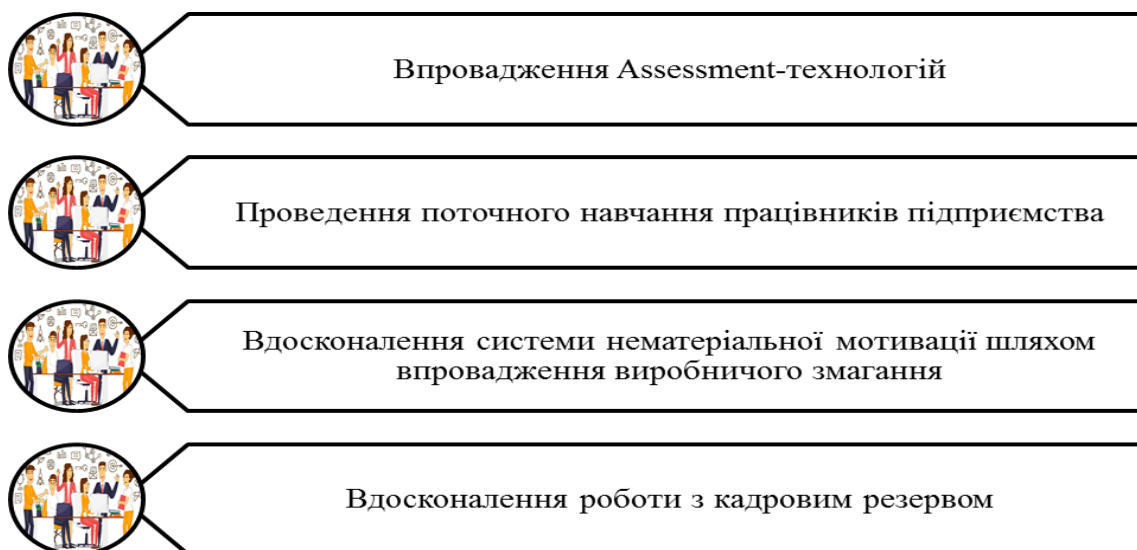

Рис. 2. Заходи щодо підвищення економічної ефективності за рахунок вдосконалення управління персоналом підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [5].

Складовою успіху для доброякісного прогнозу по впровадженню Assessment-технологій, як одного з заходів щодо підвищення економічної ефективності за рахунок вдосконалення управління персоналом підприємства, є в цьому сенсі відповідність оцінюваної за результатами різних тестів компетенції (здібності, навички, життєві позиції тощо) вимогам, що відповідають реальності та існуючим на практиці, щодо яких за результатами оцінки має видаватися прогноз (прогностична достовірність).

Проведення поточного навчання працівників підприємства буде розглядатися через призму самого навчання без відриву від своїх офіційних обов'язків та проведення різного роду тренінгів з використанням методики Agile-менеджменту.

Підвищення активності працівників через різноманітні важелі можливе після вдосконалення системи нематеріальної мотивації шляхом впровадження виробничого змагання. Все це вплине на економічну ефективність підприємства з розробкою методів мотивації персоналу, де коефіцієнт корисного використання фонду робочого часу та ефективність витрат на управління щодо прибутку будуть мати позитивний ефект для самої діяльності підприємства.

Останнім заходом по підвищенню економічної ефективності за рахунок вдосконалення управління персоналом підприємства буде вдосконалення роботи з кадровим резервом, яке виходить з забезпечення перспективної потреби в висококваліфікованих працівниках. Формалізація вимог до таких працівників буде записана в концепції складання та схвалення проєкту в ресурсному забезпеченні економічної ефективності за фазами інновацій, планування, реалізації, завершення по розрахунку витрат за проєкт на рівні персоналу підприємства.

Також можливо за показниками економічної ефективності підприємства (рентабельність продажів; рентабельність активів; рентабельність основного капіталу; рентабельність власного капіталу; середня норма рентабельності) оцінити організацію та програму реалізації діяльності підприємства, як і в абсолютному, так і в відносному вираженні. А також зробити порівняння у часі та з іншими господарюючими суб'єктами з метою виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Економічна ефективність діяльності підприємства є похідним від поняття економічний ефект, яке відображає в абсолютному вираженні отриманий економічний результат. Вона визначається співвідношенням економічного ефекту до певних витрат чи ресурсів, які було затрачено для його досягнення [1, с.100].

Висновки. Отже, в результаті проведених досліджень можна зробити висновок, що економічна ефективність пов'язана безпосередньо з виробничим процесом на підприємстві, а отже, із сукупністю таких аспектів, як: управління ефективністю якості, використання фінансових, капітальних, трудових, та матеріальних ресурсів, застосування інформаційних технологій та інновацій та інше. Для будь-якого підприємства дані параметри є ключовими у діяльності, оскільки від них залежить рівень конкурентоспроможності продукції, а отже, і рівень прибутковості, тому маємо прагнути максимуму по підвищенню економічної ефективності за рахунок вдосконалення управління персоналом підприємства. Про зростання економічної ефективності свідчить негативна динаміка витрат і збільшення результатів діяльності самого підприємства. На практиці різницю між цими двома величинами і називають прибутком.

У зв'язку з цим вище викладеним для вирішення проблем по підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства за рахунок удосконалення системи управління персоналом були запропоновані заходи, які призведуть до зміни у структурі фінансових ресурсів та зміни загальної вартості капіталу і трудових ресурсів підприємства. Та також необхідно пам'ятати, що важливим шляхом по підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства буде впровадження на підприємстві інтенсивних, ресурсозберігаючих і новітніх технологій, які позитивно позначаються на системі управління персоналом.

Список використаної літератури

1. Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. Теоретична сутність поняття економічна ефективність діяльності підприємства. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*. 2020. Вип. 2. С. 98-101.
2. Навольська Н. В. Теоретичні аспекти забезпечення економічної ефективності діяльності підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 18. С. 266-271.
3. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 76. № 3. С. 15–22.
4. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки*. 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
5. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.
6. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20(3). С. 174-177.

REFERENCES

1. Baglaeva N.S., Sukhoveeva Yu.A. (2020). Teoretychna sutnist' ponyattya ekonomichna efektyvnist' diyal'nosti pidpryyemstva [The theoretical essence of the concept of economic efficiency of the enterprise]. *Visnyk SNT NNI biznesu i menedzhmentu KHNTUSH*, (2), 98-101.
2. Navolska N. V. (2017). Teoretychni aspekty zabezpechennya ekonomichnoyi efektyvnosti diyal'nosti pidpryyemstv [Theoretical aspects of ensuring the economic efficiency of enterprises]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, (18), 266-271.
3. Nazarenko I. (2022). Ekonomichnyy zmist efektyvnosti diyal'nosti pidpryyemstv [The economic content of the efficiency of enterprises]. *Halyts'kyu ekonomichnyy visnyk*, (76(3)), 15-22.
4. Pererva P. G., Kravchuk A. V. (2018). Efektyvnist' yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category]. *Visnyk NTU «KHPI». Seriya: Ekonomichni nauky*, (15 (1291), 137-143.
5. Sulima N.M., Stepasyuk L.M., Velichko O.V. (2015). Ekonomika i finansy pidpryyemstva: pidruchnyk [Economics and finance of the enterprise: a textbook]. Kyiv: Komprynt.
6. Yaroslavskiy A. O. (2018). Ekonomichna efektyvnist' diyal'nosti pidpryyemstva: teoretychnyy aspekt [Economic efficiency of the enterprise: theoretical aspect]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, (20(3)), 174-177.

MAKOVETSKAYA IRINA, KOROVIN VIKTOR, STAVRYNOV NIKITA. INCREASING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENTERPRISE ACTIVITIES DUE TO THE IMPROVEMENT OF THE PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM. *The article is devoted to the analysis of the economic efficiency of the enterprise and its improvement due to the improvement of the personnel management system. The article examines the essence of the concept of "economic efficiency". Efficiency comes from the word effect, which characterizes a change in the state of any object or system under the influence of internal or external cause. It was established that efficiency should be understood as an integrated economic category that reflects production relations at the enterprise, taking into account personnel costs and obtaining a final positive result. In management science, an activity that fully or partially solves the task, gives the expected result, ensuring its achievement through the optimal use of available resources is considered effective. In*

the first case, external efficiency (or profitability) is meant, while in the second case, internal efficiency (or cost-effectiveness). The key points of economic efficiency at the enterprise are described, which in modern market conditions pose problems for business entities to improve them to the new realities of today. It is considered that the indicator of economic efficiency of the enterprise is profit, which remains a positive result for business development. Measures to increase the economic efficiency of the enterprise by improving the personnel management system, which will be relevant for the long-term perspective of specific economic phenomena and processes, are presented. To increase the economic efficiency of the enterprise, it is necessary to use additional costs for the expansion of sales markets for its products, diversification of production, marketing, and the release of new types of products. At the same time, the increase in the result should be greater than the increase in resources, which will ensure an increase in efficiency.

Key words: *economic efficiency, indicators, enterprise, management, personnel, profit*